

NÉPNEVELŐK LAPJA

az ÚJ ÉLET melléklete. * Megjelenik kéthetenként

A Népművelés 1910. évi január hó 1-től egyesült a *Népművelők Lapja*-val és a *Magyar Népiszkola*-val; ennél fogva egyszersmind a Népművelő Társaság, a Magyar Tanítók Otthona, a Budapesti Tanítótestület, az Eötvös-alap Orsz. Egyesület és az Iparos-tanonciskolai Tanítók Országos Egyesületének is közlönye.

A Népművelők Lapját a M. Tan. Otthona kedvezményes és kültagjai tagilletményül kapják.

Szerkeszti: ÁGOTAI BÉLA. — H.-szerkesztő: ALBRECHT ISTVÁN.

DICKENS.

1812—1870.

ATÁGAS, nagy vendéglátó szobában igazi karácsonyi hangulat áradt szét; már minthogy az angol karácsonyok hangulata, minden olyan apró járulékával együtt, amelynek az idegen sem a jelenlétét, sem a hiányát nem veszi talán valami sokba, de amely az angolt mind mélyen érinti; hiányával csaknem a honvágy mélabújára hangolva, jelenlétével pedig a történelmi «old merrie England» erőteljes, egészséges vidámságára. Angol karácsonyi hangulat szállongott hát a levegőben: a kandallóban a hétköznapi józanul hasznos és prózai kőszene helyett a «yule log» parázslott, az őszi fabeherdásról karácsonyra eltett nagy, tömör darab faderék, zöld mohával, ezüstszürke zuzmóval együtt téve az izzó piros zsarátnokrétegre, hogy sziporkázása, pattogása csak annál nagyobb legyen.

♣ Mivelhogy itt karácsonyfa nincs, a falakon, képek, tükrök fölött az ehelyett szokásos karácsonyi dísz gyanánt ott pompázott a maga csaknem üvegfényű,

haragoszöld, tübefutó csipkézetű levelével a téli magyal, lángpiros szemű gyümölcsfürtjei mind mennyi marék korallgyöngy.

♣ A «bow window», a mély, öbölablak függőyei lebecsátva, összevonva, hogy az angol tél enyhe, de nyirkos hidegéből, ködéből minél kevesebb szivárogon be a most is, tél közepén is zöld díszben álló kertből.

♣ Abból a kertből különben még egy növény került be aznap a házba; a fagyöngy, amelynek két-két zöld levele mintha borsónagyságú, tiszta, fehér igazgyöngyöt rejtegetne. Ezt a hamis növényt mosolyogva hozta meg a kertész, mosolyogva vette át tőle a szobaleány, mosolyogva aggatta fel a háziúr, háziasszony a lefüggő lámpára, csillárra; és mosolyogva pillantott rá fel minden vendég. Miért? Mert ha akárki, férfi meg leány vagy asszony véletlenül ott talál megállani a fagyöngy csomó alatt, ott, azon az egy ponton, «szabad a csók» sérelem nélkül, évszázados brit szokás szerint és megszólni csak azt szólnák meg, aki feszeskedve megorrolna a tréfáért. Persze, ez a veszedelmes növény furfangosan el van rejtve sok más közé, hanem azért bízhatni a vendég életrevalóságában annyit, hogy ha hasznát akarja látni, kiókumlálja azt az egy-két fehér gyöngybogyót egész kazal zöld meg piros növény közül is. A társalgó asztalára hogyan hozták volna be ma, kivételkép, egyetlenegyszer az esztendőben az ebédutáni csemegét: a «nuts and raisins»-t, diót, mandulát, mogyorót, braziliai diót meg malagaszőlőt, datolyát, ami nélkül nincs karácsonyi délután.

♣ Hogy éhes-e még valaki, tud-e még valaki éhes lenni a karácsonyi pulyka, plum pudding meg mincepie után (az első aféle gőzben kifőzött «kóh» sok malagával, mazsolával; köréje pedig pálinkát öntenek csak azért, hogy lángoljon a tál, mikor behozzák; a másik pedig könnyű leveles, vajás tésztából való forró, kerek kis pástétom, fűszeresgyümölcs keveréssel töltve). Hja, hogy valaki éhes tud-e még lenni, az, mondom, az ő dolga, de a csemegének ott kell lennie délután az asztalon egészen addig, míg azt az asztalt aztán a tea nem foglalja le magának. Mert a máskép oly mértékletes étkü angol középosztálynál a karácsony nem esik meg bő lakoma nélkül.

♣ Így parancsolja ezt... ki is? Hát bizony mást nem mondhatni, mint azt, hogy a karácsony szelleme. A nemzeti hagyományokat ébren tartó, nemzeti hibákat elcsitító, nemzeti erényeket akcentuáló, megnövelő hatalom.

♣ A karácsonynak az a szelleme, amely az angol nemzetben ilyen módon tartja ébren a családi érzést, a távollevő, de állhatatos lélekkel emlékből tartott barátokhoz való ragaszkodást, a mély vallásos érzést, a csendes derűt, amely tobzódó vígságban ritkán tör ki, de amelynek habjai csak annál tisztábbak, mert salakot nem vetnek föl és az a karácsonyi szellem, amely elcsitítja a nemzeti hibákat, pl. a könnyen túlaggodalmasra való rohanást a munka, az üzlet, a «business» után; a társadalmi életben felfelbukkanó osztálymerevséget, kasztszerűséget stb.

♣ És mikor ezer meg ezer ház között abban az előbb emlegetett társalgóban is teljes hatalmával uralkodott a karácsonyi hangulat : mikor a gyönyörű, évszázados nemzeti énekek, a Christmas Carol-ok annyi melegséggel, erővel csengtek a zongorán is, az ajkakon is, hogy maga ez az erő és melegség szinte művészies előadásá nemesítette a tisztán műkedvelő, családias dalolást ; akkor valaki egyszerre csak mélyrelátó igazsággal azt mondta: Mikor az ember így látja a karácsonyt, minden olyan jelenségével, amely egészen átment már mindnyájunk vérébe, igazán hajlandó azt hinni, hogy ez mindig így volt Angliában, évszázadokon át, pedig az igazság az, hogy ha töredékeiben, sok ezer ház között megoszolva élt is a karácsony szelleme, igazán erőssé, öntudatosná csak azóta vált, mióta ő élt közöttünk, az angol karácsony szellemének legnagyobb felidézője, Dickens.

♣ És ebben a szóban nagy az igazság. Családok, iskolák, templomok, nagy kereskedőcégek, gyárok, jótékony intézetek, kórházak Dickens ideje előtt soha, századrész annyira nem ünnepelték oly egyöntetű odaadással, mint az ő ideje óta, az ő könyveinek hatalma alatt. Nem ok nélkül soroltam fel az angol karácsonynak épen ezeket a részleteit, mert ezek azok, amelyeket Dickens emlegetésére elevenítettek föl.

♣ És ennek a fontossága nemcsak abban áll, hogy az angol életnek mindössze egyik szép, szimpatikus jelensége lendült fel Dickens óta. Ez a föllendülés azt magyarázza, hogy Dickensben csakugyan az a nagy nemzeti költője, az az igazi nagy embere élt

Angliának, akiben a faji érzés tud olyan intenzív erővel izzani, hogy az egész nemzet előtt is megvilágítja, tudatossá teszi a saját maga jellemét.

♣ Ez a varázs minden ország nagy nemzeti költőjétől elválaszthatatlan.

♣ Például szunnyadozóan, homályosan, töredékesen melyik magyarban nem élt annak sejtelve régtől fogva, hogy átlagos jellemünk valami olyan összetétel, mint a Magyar Misié, legnemesebb kifejlődésében pedig olyan mint Toldié; vagy ki nem ismert Jókai előtt is száz meg száz olyan jellemet, amely a csalódásig hasonlíthatna az ő egyik-másik plasztikusra kivésett, páratlan epizódalakjához; de azért tudatossá csak Jókai óta váltak előttünk mindezek a típusok.

♣ Mert mind a két esetben nagy nemzeti költők szóltak hozzánk. A hozzájuk hasonló nagy nemzeti költőt a jó sors az angoloknak Dickensben adta meg.

♣ És mindannak, amit az angolok előtt ő tett tudatossá: rámutatva, hogy: «Látjátok, ilyenek vagyunk; ilyen eszme- és érzésvilágban élünk», mindannak a karácsony világa csak ezredrésze. A törvénykezés egész világára a Puszta Házban, az adósok börtönének alapjában hibás intézményére, valamint a pénzvilág szédületes emelkedéseire és bukásaira a Kis Dorritban, az árvaházak szervezetére meg a tolvajvilágra Twist Olivérben, a régi iskolázásra Copperfieldben, Nickleby Miklósban mint megannyi nagy nemzeti fogyatkozásra ugyanúgy rámutatott, mint ahogy nemzeti erények gyanánt oltárra emelte az an-

gol halásznép hagyományosan tiszta, testileg, lelkileg, erkölcsileg robusztusan egészséges világát, mikor Peggottyékát rajzolja; aztán azt az igazi angol vonást, hogy lehet valaki hahotázóan, hogy úgy mondjam, bolondul jókedvű, anélkül hogy a vígságába, a kacagásába egyetlenegy nem egészen tiszta hangnak, szónak is bele kellene vegyülnie. Ezt Pickwickben mutatja meg. Egy másik, szintén nagy nemzeti vonást meg, ugyanis a férfinak a védelemre szoruló nő iránt való hótiszta érzését; az az igazi udvariasságot, amire nem az illemtan, nem a szalonbeli csiszolódás és nem a táncmester tanítja az embert, egyesegyedül csak a tiszta lélek és a jó szív; ezt a jellemzetesen angol vonást két ember is képviseli Dombey-ben; az egyik az angol fiú ideálalakja Walter, akihez a kis Florence olyan nem tévedő ösztönnel rohan oda a tolongásban eltévedtekor: «Kérem szépen én elvesztem és . . . és . . . oh Istenem, kérem, vigyázzon rám!»

♣ A másik pedig a hasonlíthatatlan, az egyetlen Cuttle kapitány; akihez meg Florence, ez a gyönyörű tünevény a Dickens leányalakjai között, akkor rohan oda, mikor nem «elveszett» mint az első esetben, hanem mikor mindent elvesztett, apát, anyát, barátnőt, otthont, vagyont, pozíciót, védelmet. Odarohan hozzá, odahull eszméletlenül a lába elé, mint a viharverte madár; és akkor annak a bárdolatlan, vén tengerésznek a kérges, irdatlan nagy kezében van annyi selyembársony finomsága a tapintatnak, hogy egy hangot sem kérdez arról, hogy jön oda egy ilyen dúsgazdag urileány hajnali órán, kalap nélkül, kisírt szemmel,

zilált hajjal, összetépett lélekkel. Nemcsak hogy nem kérdezi, de mikor a leány szólni akar, elhallgattatja enyhe, csitító szóval és vár némán az egész rettentő titok feltárlására addig, míg látja, hogy Florencenek most már nem gyötrellem, hanem lelki szükség azt elmondania.

♣ Ugyanez a glorifikálása az angol férfi pártfogó, védelmező, erőskezű, de gyöngédlelkű bánásmódjának a bajba jutott, oltalomra szoruló nővel szemben, az a gyémántja Dickens költészetének, mikor Copperfieldben Peggotty megtalálja Emilyt, vagy mikor Clenham Arthur utána megy a hídon éjjel a kis Dorritnak.

♣ Szeretném azt az embert ismerni, aki ezeket a jeleket végig tudná olvasni, úgy hogy az el nem sírt könny ne fojtogassa a torkát. Vagyis nem jól mondom. Nem szeretném én azt az embert ismerni. Mert annak a gondolkodásában magasság, az érzésében mélység nem lehetett soha.

♣ Hogy hány hibát, hány erényt tett Dickens tudatossá nemzete előtt, azt csak akkor lehetne számolnunk, ha végig haladnánk annak az óriási képtárnak arckép urai előtt, mely a Dickens alakjaiból kerülne ki.

♣ És hogy micsoda életteljes arcképek azok, arra nézve csak magunkat kérdezzük meg, vajjon nem ismerjük-e személyesen valamennyit, akiről csak olvastunk valaha.

♣ De ha azok, akik Dickenst olvassák, véletlenül nem tartoznak az ő nemzetéhez, méltán kérdezhetik maguktól, hogyan lehet az, hogy Dickens alakjait, azokat a telivér angol alakokat, ők is úgy átértsék, átérezzék.

♣ Erre a feleletet csak Dickens másik csodálatos nagy kvalitása tudja megadni, az, hogy általánosan emberinek ugyanoly emberi, mint amilyen nemzeti.

♣ Ez az, amit az egész világon kevés regényíró egyesített magában annyira, mint Dickens.

♣ És ez az, ami kezdettől fogva arra jelölte ki, hogy emberivé, egyre emberiebbé tegye azokat is, akik az ő világában mozgó emberekkel megismerkednek. Akinek pedig élete foglalkozása gyanánt a sors azt jelölte ki, hogy ne csak magában igyekezzék ezt a napról-napra való evolúciót, emelkedést munkálni, ne csak maga igyekezzék napról-napra emberiebben érezni, gondolkozni, hanem másokat is vezessen azon az úton, amely egyre fölfelé visz, egyre tisztább légkörbe, szóval, akinek hivatása nevelni, tanítani, az ebben a munkában óriási erejű szövetségestársnak fogja találni Dickenst.

♣ Otthon, családi körben való együttolvasásra, vagy az iskolák felső osztályaiban való könyvajánlásra, szemelvények olvasására Dickens még mindig nagyon kihasználatlan kincsház. Talán mert sokan úgy vannak egy-egy regényével (kivált ha fiatal olvasóval való olvastatásról van szó), mint a mesebeli kincsház kincseivel; ahol az aranytömbök, a drágakőkristályok akkorák, hogy szinte nagyon is nagyok a föl-emelésre.

♣ Fiatal olvasónak Dickens egy-egy egész regénye szintén túlságos nagy. Gyors mesemenethez, tömör, nem részletező leírásokhoz szokott korunknak Dickens néha lassú, bőbeszédű és tudjuk, hogy a fiatal, egészen

fiatal gondolkodás tisztán epikus. Annak a regényben a fő az: «És aztán mi történt?» Az elmélkedések, a leírások neki nem tájbeli szépségek az úton, amelyeknél gyönyörűség megállapodni, hanem gátak, akadályok, amelyeket át kell ugrani, ha lehet. Épen ezért, semmint hogy Dickens valaha mint fárasztó olvasmány álljon a fiatal olvasó tudata előtt, szülők és tanítók hasznos munkát végeznének, ha maguk előbb jól átolvassa egy-egy Dickens regényt, úgy tennék alkalmassá otthoni vagy iskolai egyúttolvasásra, hogy minden terjengős, vagy nagyon is a Dickens korához, nagyon is az angol viszonyokhoz kötött részleteket rövid elmondással áthidalnának s aztán úgy illesztenének bele egy-egy páratlan szépségű részletet.

Valaki azt mondta egyszer (nem irigylem ezért a mondásért): «A tanító és nevelő világnak nem sok oka van Dickenst magasztalni, mert Dickens talán egy osztályt sem ostorozott jobban, mint a pedagógusokat. Van-e egyhamar visszataszítóbb alakja, mint Squeers, Creakle; vagy amelyik tanító nem visszataszító, az nevetséges, mint dr. Blimber és a fiatal Feeder.»

♣ Kit ostorozott Dickens? A tanítókat? Nem. Hanem a rossz tanítókat, akiből, fájdalom, az ő korában az ő hazájában volt elég. Az egyik rossz tanító volt a tudatlansága, a másik a hanyagsága, a harmadik a merevsége, a negyedik a kedélytelen volta, ismét másik egyenest a kegyetlen, a kínzásban örömet lelő természete révén.

♣ Ezeknek létezése, tényleges, eltagadhatatlan létezése

szégyenletes és kínzó ténye volt az angol szellemi életnek, amit sokan szerettek volna «nem látni». És Dickens szembenézett vele. Szembenézett, azután elsöpörte az egész régi iskolai világot. Vajjon a jó tanítóknak arra van-e okuk, hogy Dickensben az ő osztályuk ostorozóját lássák ellenségeskedéssel vagy arra-e, hogy azt mondják: «Ez volt az, aki elsöpörte a bitorlókat arról a helyről, ahova nekünk el kellett jutnunk. Hála legyen annak, aki számunkra a helyet elkészítette. A mi köteles hálánk csak abban nyilvánulhat meg méltóan, ha a számunkra megtisztított ösvényen az ő szellemében haladunk.»

♣ És akik Dickenst a családi körben való olvasásra használhatnák, annyi sikerrel, az édesapák, anyák, azok se mondhatnák kevesebb igazságtalansággal, hogy: «Mi, szülők, neheztelhetnénk Dickensre azért, hogy annyi, szinte torzképét rajzolta meg az apáknak, anyáknak? A szeretetlen Dombeyt, aztán a szép Edit lélekufár, üreslelkű anyát, Mrs. Skewtont, a kis Nelli gyarló, vétkes nagypját, Clenham Arthur márványszívű anyját a kis Dorritban és a kis Dorrit képzelgő, nevetséges apját ugyanott; — igaz, de vajjon megint mindez nem tartott-e tükröt egészséges szigorúsággal sok család elé, hogy lám, ilyen körben nőnek fel sokszor a gyermekek. És a mai Anglia gyermekeinek példabeszédszerű, világszerte elismert boldog élete, szeretett, gondozott volta, ki tudja, létrejöhetett volna-e ily teljesen, vagy ily hamar, ha előbb azt a sok szeretetlen, merev viszonyt szülő és gyermek között Dickens le nem rombolta volna.

♣ Az maga, hogy Dickens a családi és az iskolai életben létre tudott hozni olyan nagy megújítást, amelynek egészséges, tisztító, új életet teremtő, szebb korszakot hirdető volta csak a tavaszi vihar hatásához hasonlítható, elég ok arra, hogy szülők és nevelők elismerjék, üdvözljék és fokozódó mértékben használják Dickenst, mint a fiatal lelkekben végbemenő jellemalakulás hatalmas, a világirodalomban csaknem páratlan hatalmú eszközét.

Gineverné Györy Ilona.

A DIÁKVÁNDORLÁS.

KÉT ÉVVEL EZEELŐTT a «Lago di Lugano»-n hajókázva, megismerkedtem egy német vándordiák-csapattal, egyik németbirodalmi középiskolai internátus kiránduló társaságával. Lehetek tizen-tizenketten, fiúk, lányok vegyesen, egyetlen tanár vezetése mellett. Fiúk, lányok egyforma turistaöltözékben, szöges, ormótlan cipőkben, kampós turistabottal. S hogy régen barangoltak már, arra nézve félreismerhetetlen bizonyítékul szolgált napbarnított arcuk, szakadozó ruházatuk. De a fáradtságnak semmi nyoma. A kalapkarima körül volt rakva alpesi rózsával és gyopárral, amelyeket csak magasabb tájakon szedhet a természetért rajongó turista. Feltevésünk alapos volt, mert később kitudódott, hogy már három hete járták a svájci hegyeket s csak két hét múlván térnek haza. Pénzzel bőven el voltak látva, (jómódú szülők gyermekei lévén, a megtakarított zsebpénzből bőven tellett,) szükségét nem szenvedtek. Vándorlásuk egyedüli célja az volt, hogy a kiszabott öt hetet (sokszor az éjjeket is,) a szabadban töltsék. Volt köztük fotográfus, festő, napló-író, szakács, gyógyszeráros, s hogy itt-ott tudományos megfigyeléseket tettek: magasságot mértek, három-

szögelést végeztek, botanizáltak, bogarásztak stb., ez mind inkább csak szórakozásszámba ment és tartozéka volt annak a mindenekfölött való elvnek, mely a szabadban való tartózkodással, testi és szellemi felfrissülést eredményez.

♣ Az ilyen bolyongásnak semmiféle előre megszabott iránya nem lévén, az ú. n. tanulmányutak béklyói: az ismeretek túlhalmozása s ezzel együtt járó fizikai kimerültség, ismeretlen fogalmak.

♣ Azok az évközi tanulmány-kirándulások, amelyeket a mi iskoláink kultiválnak s amelyek majdnem kizárólag városi kultúrák, ipartelepek, történelmi emlékek ismertetését ölelik fel, egy csöppet sem alkalmasak arra, hogy a zsenge gyermeki lelket vonatkozásba hozzák azzal a csodás harmóniával, mely a természetimádó lelkét átfogja.

♣ Levegő, napfény, mozgás, ez a szentháromság vezérelje a sápadtarcú diákcsapatot akkor, ha útra kel s azok az impressziók, élmények, amelyek önkénytelenül ragadják meg az ifjú lelkét ilyenkor, mindig értékesebbek, mint a száraz, tudálékos, mindenáron oktató, komolykodó tanulmányozás.

♣ Ebben a szellemben alakultak Angliában «Boy scouts» (útkereső) néven apró diákcsapatok, amelyek ma már mintegy 250 ezer középiskolai ifjút mozgósítanak a nyári vakációban.

♣ A külföld más államaiban is nagy mértéket öltött a diákvándorlás szervezése, nagyon természetes, hogy a mozgalom hullámai hozzánk is eljutván, nem maradtak visszhang nélkül. Van is már a fővárosban

egy diákvándorlást szervező intézmény, mely a diákságot kisebb csapatokban elkalauzolja hazánk szebb tájaira, de sajnos, eddig sem a társadalom, sem a hatóságok nem tulajdonítottak ennek nagyobb fontosságot s így erkölcsi és anyagi támogatás híján, igen szűkös korlátok közé szorítkozik.

♣ A Magyar Tanítók Turista Egyesületének lelkes titkára, Tas József volt az, aki ismert buzgóságával nagyszabású mozgalmat indított meg, mely a magyar diákvándorlás országos szervezését tűzte ki célul. Ebben a nemes munkásságban a nevezett egyesület olyan férfiúban talált segítőtársra, akinek személye biztosíték arra, hogy a szép terv hamarosan valóra vál: dr. Demjén Géza, székesfővárosi tanácsjegyző, a M. T. Turista Egyesületének ügyvivő alelnöke, áthatva a nagyszerű terv messzire kiható áldásaitól, az egyesület f. hó 7-én tartott «Kirándulási Bizottság»-a ülésén lelkes szavakkal ecsetelte a felvetett eszmét s ígéretet tett, hogy tőle telhetőleg mindent elkövet, hogy a «Diákvándorlás» minél előbb megkezdje áldásos tevékenységét.

♣ Az értekezlet legközelebb tartandó ülésén megvitatja a diákvándorlás országos szervezését, amikor lapunk hasábjain is alkalmunk lesz a tervet egész terjedelmében megismertetni.

Jovicza I. Sándor.

KÖNYVEK.

♣ GYÓGYPEDAGÓGIA ÉS KÖZÉPISKOLA. Vértes O. József dr. szerkesztésében megjelenő Pedagógiai Pszichológiai Könyvtár 2-ik száma ezzel a kérdéssel foglalkozik. E szám teljesen a szerkesztő tollából került ki. A cím után ítélve a könyv csak a középiskolai ügyekkel foglalkozókat érdekli, de ha végiglapozunk benne, úgy megállapíthatjuk, hogy jobban megfelelt volna e cím: «Gyógypedagógia és iskola», mert mindazt, ami benne van, nagyon jó volna, ha minden iskolafaj tanítója gondosan átolvasná és megszívné. A szerző neve is ismert közöttünk, ami már maga is felkelti érdeklődésünket e mű iránt és ha elolvassuk, szívesen várjuk a következő számokat.

♣ A mű elején a gyógypedagógia fogalmának kétféle meghatározásával ismerttet meg bennünket, oly szép és érthető nyelvezettel, amelyet tudományos magyar művekben alig találunk fel.

♣ A II. fejezetben a normális tanuló típusait mutatja be a Ranschburg dr. módszere szerint végzett kísérletek eredményeinek táblázatos bemutatásával. E táblázatokban megállapítja az átlag elemi és középiskolai tanuló mértékét az emlékezeti terjedelem, a felelet helyessége és időtartam szerint. Szerinte e megállapításokat kellene tekintetbe venni a tantervek készítésénél, az ily átlaghoz kellene alkalmazkodnunk az anyag mennyiségének és minőségének a megállapításánál.

♣ A III. fejezetben táblázatos meghatározásokat közöl arra nézve, mi a normalitás és mi az abnormalitás. Azt hiszem, mi is könnyebben boldogulnánk tanítványainkkal, ha minden tanév elején hozzáértő ember megállapítaná róluk, melyik normális, melyik nem, melyik való normál-tanító, melyik gyógypedagógus keze alá. A gyermekek is sok felesleges

gyötrelemtől menekülnének meg, de a tanító is. Ugyancsak táblázatos kimutatásban határozza meg a normális, moralinstánias és gyenge tanulók típusait.

♣ Megtudjuk továbbá e műből, hogy már van intézményünk (a Kis Gellérthegyen) az ideges középiskolai tanulók részére. Érdekeségét fokozza ez intézménynek ránk, budapesti tanítókra nézve az a körülmény, hogy itt a gyermekek műhelygyakorlatokat és kerti foglalkozásokat végeznek. A növendékeknek saját veteményes kertjük van, mindegyik a maga parcelláját műveli. Veteményes kerten kívül a virágoskertet is maguk ápolják. A műhelygyakorlatok állanak: papirkartonmunkából, geometriai testek készítéséből, később lombfűrész- és agyagmunka és decemberben már asztalosmunka végzéséből. Reggel és este egy-egy fél órát tornáznak és ezzel együtt naponta körülbelül 4—5 órán át végeznek testi munkát örömmel és élvezettel. A tanítás helye a tanterem, alkalmas időben a rét, a mező, a hegy lejtője. Az összes órák 25 %-át a szabadban tartották meg.

♣ Ezen eljárás mellett a növendékek idegessége folyton csökkent, életkedvük, egészségük folyton gyarapodott. Az elméleti tárgyak tanítása mindig megelőzte a testi munka végzését.

♣ Az utolsó fejezetben a középiskolai gyógypedagógiai tanárképzés szükségességét fejtegeti szerző. Szép, érdekes és tanulságos munka ez, minden tanítónak hasznára válik, ha elolvassa. Ára 1 kor.

Ifj. Sz. J.

AZ OTTHON KÖRÉBŐL.

♣ MÁRCIUS 15. Az Otthon az Orsz. Magyar Zeneegyesület és a Nemzeti Irodalmi Társaság közreműködésével nagyobb-szabású szabadságünnepet rendezett március 15-én délután 6 órakor. Az ünnepségen kartársaink soraiból és vendégek mintegy 300-an vettek részt. Az ünnepséget az Otthon férfikara vezette be a Himnusszal. Utána dr. Kalmár Antal mondott ünnepi beszédet, melyben a szabadságharc okait ecsetelte. Beszédét a közönség nagy tetszéssel fogadta. Somogyi Ödönné csillogó technikával adta elő Erkel «Bánk bán» című dalművének «Melinda» áriáját. Következő szám Somogyi Mór konzervatóriumi igazgató kiforrott, brilláns technikával párosult zongorajátéka volt. Liszt F. XII. Rapszodiáját játszotta, zajos sikert aratott. Ezután Somogyi Morné, a würzburgi opera volt énekművésznője, igen kedvesen, meleg hanggal néhány magyar dalt énekelt, melyek közül a közönség többit megismételt. Dr. Hermann Antal «Nemzet és Zene» című értekezését a szerző akadályoztatása miatt Jovicza J. Sándor olvasta fel. Nagy tetszést aratott Kuhárszky Lászlóné, aki Ábrányi «Magyar nyelv» című költeményét szavalta, első-rangú művészetre valló kvalitásokkal. A fényesen sikerült ünnepség utolsó pontja Vér Ferenc «Zrinyi Ilona nikomédiai lakomája» című melodramája volt, melyet Vendéghegyi Géza látott el kurucdalokkal és kísért zongorán. Szövegét Reményi Endre szavalta. Kísérték még: cimbalmon dr. Polgár Gyuláné és az «Erkel Ferenc daloskör» vonósnyegese és férfikara.

□ □

♣ TÁRSAS-VACSORA. Márc. 7-ikén az Otthon elnöksége társas-vacsorát rendezett, melyen mintegy 80 tag és vendég vett részt. A vezetőség a jövőben minden hónap első csü-

AZ OTTHON KÖRÉBŐL

---

törtökén rendez ehhez hasonló vacsorákat, melyek elsősorban a kartársi szellem ébrentartását és ápolását célozzák, de alkalmasak közös ügyeink megbeszélésére is. A vezetőség kéri kartársainkat, hogy minél számosabban vegyenek részt ezeken az összejöveteleken, melyeken az Otthon ügyeit, fejlődését illetőleg is minden alkalommal élénk eszmecserét folytatnak a jelenlevők. A beszélgetések során nem egy értékes eszme vetődött már fel, s a vezetőség örömmel fogad minden jó és megvalósításra alkalmas gondolatot, ha az az Otthon ügyének előbbrevitelét célozza.

HIREK.

♣ FŐIGAZGATÓK. A három középiskolai főigazgatói állásra a Tanács a közoktatásügyi bizottság előterjesztésére dr. Weszely Odön főreáliskolai igazgatót, Ágotai Lajos iparrajziskolai igazgatót és Péter János felsőkereskedelmi iskolai igazgatót választotta meg. Mind a három főigazgató a főváros közoktatásügyének régi és sok érdemet szerzett munkása.

□ □

♣ SZOCIÁLPOLITIKAI TANFOLYAM. Március 13-án volt a Népművelő Társaság által rendezett szociálpolitikai tanfolyam utolsó előadása. Az utolsó előadó dr. Wildner Odön székesfővárosi tanácsnok, a XIV-ik ügyosztály vezetője a «Szociálpedagógiáról» tartott előadásokat. A tanfolyam előadásai tudományos és gyakorlati értékes jelentőségét legjobban bizonyítja az, hogy minden alkalommal nagyszámú hallgatóság vett részt azokon és végig nagy érdeklődéssel hallgatták. A Népművelő Társaság ezen első nagyobb ténykedése nagy sikerrel járt, s a Társaság bizonyára a jövőben is rendez hasonló és szükséges tanfolyamokat.

□ □

♣ A SZAKFELÜGYELET. A fővárosi közoktatási ügyosztály szabályzatot készített Budapest székesfőváros kisdudóvóinak elemi, polgári és ismétlő népiskoláinak, iparos- és kereskedőtanonc-iskoláinak szakfelügyeletéről. A szabályzat húsz paragrafusból áll és főbb intézkedései a következők: A szakfelügyelők teljesítik a főváros területén levő valamennyi állami, községi, hitfelekezeti, társulati és magániskolákban a kir. tanfelügyelő mellett az állami felügyeletet. A szakfelügyelőket a tanács javaslatára a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki és a megbízatás három évre szól, amely azonban bármikor visszavonható. A szakfelügyelők teendői:

az illetékes ügyosztály számára szakértő véleményt adni, az iskolai közigazgatást támogatni az ügyosztály és a kir. tanfelügyelőség intézkedéseinek végrehajtásában és a kir. tanfelügyelő vezetése alatt az állami felügyeletet gyakorolni. Kötelességük a szakfelügyelőknek, hogy évenként többször meglátogassák a felügyeletükre bízott iskolákat és tapasztalatokat szerezzenek az iskola egész működéséről. Fegyelmi tekintetben a szakfelügyelők a fővárosi tanszemélyzetre érvényes szabályok alá esnek. A szabályrendeletet márc. 12-én tárgyalta a főváros tanácsa is s azt kisebb módosításokkal elfogadta.

□ □

♣ A FŐVÁROS TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETE. A főváros tavaly elhatározta, hogy az 1911—12. iskolaév elejétől kezdve fővárosi tanítóképző-intézetet állíttat fel. A belügyminiszter a közoktatásügyi miniszter szakvéleményének meghallgatása után ma leiratot intézett a fővároshoz, amelyben kijelenti, hogy a főváros közönségének azt a szándékát, hogy saját iskolái számára tanítóképző-intézetet létesít, elismerésméltónak találja. Mégsem mulaszthatja el azonban, hogy a főváros közönségének figyelmét több szempontra felhívja. Az állami tanítóképzés eredményei általában — úgymond — teljesen kielégítők és ennél fogva a tanítóképző-intézetek szaporítását nem tartja feltétlenül szükségesnek. Ezért megfontolás tárgyává kellene tenni, vajjon az igényeket nem lehetne-e csak továbbképző intézet útján kielégíteni. Amennyiben azonban a főváros a külön tanítóképző-intézet felállításához feltétlenül ragaszkodnék, e kívánsága a közoktatásügyi miniszter szerint csakis abban az esetben volna érdemlegesen tárgyalható, ha a főváros közönsége szigorú kötelezettséget vállal a következő feltételek betartására: A tanítóképző-intézetnek úgy szervezetében, mint tanulmányi rendjében és minden egyéb vonatkozásban a legszigorúbban és a legcsekélyebb eltérés nélkül az 1868:XXXVI. t.-c. és az azóta kiadott rendeleteknek és utasításoknak megfelelően kell alakulnia. Ez oknál fogva a létesítendő intézetet minden egyéb irányú és célú tanítói továbbképző intézetektől szervezet tekintetében a legmesszebbmenően el kell választani. Minthogy az

1868: XXXVI. t.-c. a tanítóképző-intézet létesítését ahhoz a feltételhez köti, hogy az ilyen intézetnek saját gyakorló iskolával kell rendelkeznie, az a terv, hogy a létesítendő intézet növendékei gyakorlati kiképzésüket a főváros valamely elemi iskolájában és az azzal kapcsolatos ismétlőiskolában nyernék, nem fogadható el. Minthogy a tanítóképző-intézetek elsődikül az igazgatótanács felügyelete és ellenőrzése alá tartoznak, a főváros törvényhatóságának vagy az iskolaszék kebeléből, vagy pedig külön választandó igazgatótanács életbeléptetéséről kellene gondoskodnia. Az 1876. évi XXVIII. t.-cikknek a fegyelmi eljárásra vonatkozó rendelkezései tanítóintézetek személyzetére nem terjednek ki. Ezért tehát az ebben a törvényben foglalt elvek alapján új fegyelmi szabályzatot kell alkotni, amelyet a közoktatásügyi miniszterhez fel kell terjeszteni. A tervezett tanítóképző intézet szervezeti és rendtartási szabályzata csakis a közoktatásügyi miniszter jóváhagyása után lép életbe. A tervezett-tanítóképző-intézetre nézve az állami tanítóképző intézetek számára kiadott tanterv és tanképesítő vizsga-szabályzat minden változtatás nélkül kötelező. Az intézet ideiglenes helyiségben való elhelyezése legfeljebb a második év végéig engedhető meg. A harmadik évfolyam megnyitásával az intézetet már a saját gyakorlóiskolával bíró saját épületében kell elhelyezni. Felhívja ennél fogva a miniszter a főváros közönségét, hogy amennyiben továbbra is ragaszkodnék a fővárosi tanítóképző intézet felállításához, e feltételek szemmel tartásával újabb határozatot hozzon.

□ □

♣ AZ ELEMIS ISKOLAI KÖR ÜLÉSE. A Budapesti Tanítótestület elemi iskolai körének márc. 7-én tartott ülésén dr. Strickerné-Polányi Laura «A gondolkodás újabb irányainak hatása a kis gyermek nevelésére» címen előadást tartott. Ismertette Payot, Ostwald és Freud neveléstani elveit. Az előadó Széchenyi mondásából indult ki, hogy t. i. a gyermekkori dajkamesék hatása annyira megmarad egész életünkön át, hogy a zsemlye belét csak titokban merjük eldobni és az éjfélől még katona-korunkban is félünk. Ennek a jelenségnek okai Freud szerint a kiszorított képzetek, amelyek kényszerképzetekké változnak át. Ezek akkor keletkeznek, ha a

gyermek gondolkodását helytelen irányba tereljük. A gyermek öt-hat éves korában kezd tudatos életet élni. Ekkor rá kell vezetni a gondolkozását a realitásokra. A gyermek nagyon örül, ha valamit tud és tudásának helyességéről bebizonyosodik. A gyermeknek az is nagy örömet okoz, ha önmagában legyőzi a benne rejlő tulajdonságokat. A tudás biztossága a gyermek idegeit megnyugtatja. Ezért kell mindenre felelni, amit a gyermek kérdez. Az előadó azután a vallás és a tudomány állításait hasonlította össze és megvilágította azt a különbséget, amely a két rendszer szerinti tanítás között van. Payotnak azt az elvét fejtegette, amely szerint a cselekedet és cselekvések kielégítik a gyermeket. Ezért nem szabad megakadályozni, hogy a gyermek birkózzék vagy játsszék, természetesen a megengedett határokon belül. Végül odakonkludált az előadó, hogy a jövőnek legaktuálisabb kérdése a gyermek és így ennek nevelésére kell a legnagyobb gondot fordítani. Az érdekes előadásért, amelyet a nagy közönség mindvégig figyelemmel és tetszéssel hallgatott végig, a kör elnöke, Cavalloni Pál, mondott köszönetet Strickerné-Polányi Laurának.

□ □

♣ A BUDAPESTI (BUDAI) TANÍTÓEGYESÜLET febr. 10-én a Batthyány-utcai polgári leányiskola tornatermében Konksek Lajos elnöklésével tisztújító közgyűlést tartott, amelyen Mosdóssy Imre királyi tanácsos, tanfelügyelő is megjelent. Az elnök megnyitó szavai után Bárány Nándor fővárosi tanító tartott nagy érdeklődéssel hallgatott ismeretterjesztő előadást «A csudás Ceylon» címen. Az előadás után Szilas Ágost titkár terjesztette elő jelentését az egyesület múlt évi működéséről. A múlt évben hirdetett pályázat nyertese Bárdos Gyula volt. A tavaszi közgyűlésen az egyesület új pályatételt tűzött ki, amelynek tárgya a mai túlterhelő tanítási rendszer ellensúlyozására alkalmas szórakoztató módok ismertetése. A titkár jelentését egyhangúan tudomásul vették, majd Moussong István terjesztette elő pénztárosi jelentését. Ezután a tisztújítást tartották meg. Elnök lett: Konksek Lajos, alelnök: Moussong Géza, titkár: Szilas Ágost, jegyző: Sándor Károly, pénztáros: Moussong István, ellenőr:

Georgi Sándor, könyvtáros: Neményi Ödön. Megalakították még a választmányt és a számvizsgáló-bizottságot is.

□ □

♣ A VII. EGYETEMES TANÍTÓGYÜLÉS rendezőbizottsága március 16-án délután tartotta alakuló ülését. Az ülést Moussong Géza, a Tanító Testületek Országos Szövetségének elnöke nyitotta meg és üdvözölve a megjelenteket, az elnöki széket Rákos Istvánnak, a rendezőbizottság elnökének adta át. Az elnök bejelentette, hogy nyolc évi szünet után július 2-án, 3-án és 4-én fogják megtartani a VII. egyetemes tanítógyűlést. A rendezőbizottsághoz már eddig csatlakoztak a Budapesti Tanítótestület, a Budai Tanítótestület, Pest vármegye tanítószága, az Országos Izr. Tanítóegyesület, a Magyar Tanítók Otthona, mely egyesületek összesen 174 tagot delegáltak a bizottságba. Az elnöki előterjesztések után Simon Lajos ismertette azokat az irányelveket, amelyek szerint a rendezőbizottságnak dolgoznia kell. A rendezőbizottság öt osztályra oszlik: levelező, sajtó, kalauzoló, elszállásoló és pénzügyi osztályra. Az ülés megválasztotta az osztályok elnökeit is. A levelezőszakosztály elnöke lett Simon Lajos, a sajtóosztályé Bíró Samu, a kalauzolóé Kemény Simon, a szállásoló osztályé Sturz György és a pénzügyi osztályé Dalos István. Az osztályoknak március végéig kell megalakulniuk. Az osztályok működésére a rendezőbizottságból alakítandó választmány fog felügyelni. Az ülés az elnök zárószavaival ért véget.

□ □

♣ A MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG március 16-án Fináczy Ernő dr. udvari tanácsos elnöklete alatt tartott felolvasó ülésén Gockler Lajos dr. kolozsvári kereskedelmi akadémiai tanár nagyon figyelemreméltó bírálatot mondott iskolaszervezetünkről. Lélektani és didaktikai érvekkel bizonyította, hogy a tantárgyaknak osztályok szerint való összeforrasztása, amint ez tanterveinkben történik, legtöbb esetben akadálya a lelki koncentrációnak, a fokozatosan haladó nevelésnek és oktatásnak. Merev osztályrendszerünk a buktatás és osztályismétlés ismert kínzó eszközeivel, főleg a koncentráció

elvének félremagyarázásán alapul. Ezért vissza kell térni a régi és Angolországban még ma is divatos rendszerhez és a tanulókat előmenetelük szerint kell a főbb tantárgyakban külön-külön csoportosítani és tanítani. Ne a tanterv legyen a tanítás központja, hanem a tanuló lelki élete. Aki kitűnően beszél németül, azt ne tanítsuk a tanterv kedvéért azokkal a tanulókkal, akik egy árva betűt sem tudnak németül. Ha egy tanuló a matematikában lassabban halad, ne büntessük azzal, hogy egy évet veszítsen a többi tantárgyakban. Már Niemayer is figyelmeztetett arra, hogy ezzel a módszerrel többet ártunk, mint amennyit használunk. Az előadó szerint ezzel a rendszerrel véget vetnének a buktatásnak és az osztályismétlésnek. A zajos tetszéssel fogadott érdekes előadást élénk vita követte.

□ □

♣ GYERMEKELŐADÁS. A VIII. ker. Erdélyi-utcai elemi iskola tanítótestülete márc. 3-án d. u. az iskola tornatermében jótékony célú gyermekelőadást rendezett a «Szünidei Gyermektelep Egyesület» javára. Az előadáson megjelent dr. Déri Ferenc közoktatásügyi tanácsnok, dr. Demjén Géza és dr. Wittinger Géza tanácsjegyzők. Az előadás fényesen sikerült, mit bizonyít az is, hogy a kicsinyeknek meg kellett azt másnap ismételni. A testület nemes buzgólkodását siker koronázta, mert a befolyt jövedelemből több mint 20 gyermeket küldhet el nyári üdülésre. Igazán elismerésre méltó munka.

TARTALOM: Dickens. — Diákvándorlás. — *Könyvek*: Gyógypedagógia és középiskola. — *Az Otthon köréből*: Március 15. — Társasvacsora. — *Hirek*: Főigazgatók. — Szociálpolitikai tanfolyam. — A szakfelügyelet. — A fővárostanítóképző-intézete. — Elemi iskolai körülése. — A Budapesti (Budai) Tanítóegyesület. — VII. Egyetemes Tanítógyűlés. — A Magyar Pedagógiai Társaság. — Gyermekelőadás.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségbe (IX. ker., Kinizsy-u. 16.) küldendők.

<136>